

Natuurdorpen als oplossing voor woon- én klimaatcrisis

Helaas. Echt wonen kunnen we nog niet in een Peel Natuurdorp. Maar het zou toch gek zijn als dat er niet binnen een paar jaar van gaat komen. Dit publieksprijswinnende burgerinitiatief wil kleine woningen gaan realiseren op boerenland dat tot natuurlandschap wordt omgetoverd. Zo pakken ze niet alleen de woningnood aan, maar ook de klimaatcrisis. En zorgen ze voor toekomstperspectief voor boeren.

De Peel is het gebied op de grens van de provincies Noord-Brabant en Limburg. De circa 100.000 hectare van de Peel wordt aan de oostzijde begrensd door de Maas en aan de westzijde door de Peelrandbreuk, een geologische breuklijn die grofweg loopt van Roermond tot aan Oss. Het was een gebied van uitzonderlijk natuurschoon en een hoge biodiversiteit. Maar de afgelopen honderd jaar is de Peel drastisch veranderd. Het hoogveen werd grotendeels afgegraven en grootschalige landbouw ging de boventoon voeren. Met de nodige consequenties voor de natuur en het landschap.

Tegelijkertijd verkeert de landbouw in een crisis. Een gangbare boer kan nog maar moeizaam een normale boterham verdienen. Ondanks subsidies en alles wat hij of zij bezit voor het bedrijf. En de boeren zijn in het verdomhoekje gezet. Ze krijgen de schuld van de teloorgang van de natuur en de stikstofcrisis bijvoorbeeld. Zeker in de Peel, waar veel boeren vee hebben. Boeren kunnen geen opvolgers meer vinden. Hun kinderen zien een bestaan van 16 uur per dag werken niet meer zitten, zeker als het zo weinig oplevert.

• Initiatiefnemers en deelnemers aan Peel Natuurdorpen (v.l.n.r.); Annie Martens (secretaris), Jan Ottens (penningmeester), Piet Bongers (boer), Jeannette van Bortel (potentiële bewoner), Peter van de Heuvel (boer), Pierre Bos (voorzitter).

Peel Natuurdorpen als oplossing

Over de wooncrisis en klimaatcrisis hoeven we minder uit te weiden. Daarover horen we (bijna) dagelijks in het nieuws. In elk geval hebben een paar bevlogen Peelenaren op al deze problemen zitten broeden. En ze kwamen met een verrassende oplossing op de proppen: Peel Natuurdorpen, of beter gezegd: Peel Natuurgehuchtjes (maar dat klinkt minder goed). Dit is hun idee: Laat boeren nieuwe na-

tuur aanleggen op landbouwgrond; bossen, heggen, houtwallen, waterpartijen en kruidenrijk grasland (dat noemen ze een 'coulissenlandschap'). In deze nieuwe natuur komen *tiny houses*, kleine huisjes verscholen tussen de bomen of op het erf van de boerderij. Met deze slimme combinatie van nieuwe natuur, landbouw en wonen, wordt 'landschapslandbouw' het nieuwe verdienmodel voor de boeren.

// Door dit project krijgen we boeren met toekomst en een vitaal platteland //

Het idee werd in de Peel met veel enthousiasme ontvangen. Tientallen boeren hebben aangegeven mee te willen doen en grond beschikbaar te willen stellen. Meer dan tweeduizend (!) woningzoekenden, uit de omgeving maar ook de rest van Nederland, hebben zich al ingeschreven voor een toekomstig huisje in de Peel. Het toont de enorme belangstelling voor betaalbaar en klein wonen én voor wonen in de natuur. En zelfs de overheid lijkt enthousiast. Zo stelde de gemeente Landerd eerder dit jaar een stuk land ter beschikking zodat Peel Natuurdorpen een modelwoning kon plaatsen: een tiny house in een bos nabij het dorp Zeeland. Want een sterk beeld vertelt meer dan duizend woorden.

Door nieuwe bomen te planten (als het aan Peel Natuurdorpen ligt, dan komen er ruim 10 miljoen nieuwe bomen in de Peel) dragen de boeren bij aan de afname van CO₂. Bomen halen immers CO₂ uit de lucht en zetten die om in zuurstof en biomassa (zoals hout, blad en wortels). En doordat elke boer zelf natuur ontwikkelt op zijn eigen land, ontstaat er een veelzijdig, afwisselend en aantrekkelijk landschap. 'Iedereen kent de Achterhoek, Zuid-Limburg en de Veluwe als mooie gebieden met veel natuur. Zo kan de Peel ook weer worden', zegt Pierre Bos, de bevrogen voorzitter van Peel Natuurdorpen. Tot voor kort was hij burge-meester van Boekel.

• Pierre Bos, voorzitter Peel Natuurdorpen: 'Voor toekomstige bewoners heeft deze regio ook voldoende werkgelegenheid in de voedselsector en in de ICT (Brainport Eindhoven).'

• De modelwoning in een bos nabij Zeeland in Noord-Brabant.

Huisjes melken

'Als je koeien kunt melken, kun je ook huisjes melken', legde een bij Peel Natuurdorpen betrokken boer aan de lokale televisie uit. Afgezien van de kern van waarheid, was dat wellicht een beetje kort door de bocht om het woononderdeel van Peel Natuurdorpen uit te leggen. 'Boeren gaan in de Peel weer leveren waar de maatschappij om vraagt: dat is niet nog meer voedselproductie, maar dat zijn betaalbare woningen voor jong en oud. Én natuur', zegt Bos. Volgens hem zouden er, met maximaal twee huisjes per hectare, 10.000 huisjes in de Peel kunnen staan. →

Woonpioniers

De redactie van het VPRO programma *Tegenlicht* schreef eerder dit jaar een wedstrijd uit voor de Woonpionier 2021. Zij wilden daarmee aandacht trekken voor de vele (burger)initiatieven die bezig zijn om woonruimte te creëren en zo de wooncrisis te lijf te gaan. Maar liefst 153 initiatieven meldden zich aan. Op 12 mei werd de Woonpionier 2021 bekendgemaakt. De publieksprijs (en een eervolle vermelding van de jury) ging naar Peel Natuurdorpen. vpro.nl/pioniers

Ongewoon wonen

vervolg van pagina 27

Toch zijn huisjes wel degelijk een verdienmodel voor de boeren. Piet Bongers, een biologische boer die betrokken is bij het project, legt uit waarom: 'Als ik mais plant op een hectare grond waar ik 70.000 euro voor heb betaald, dan haal ik daar een rendement uit van zo'n 1.000 euro per jaar. Dat is nogal weinig, vooral omdat ik niet elk jaar die mais kan planten. De grond moet soms ook een jaar rusten. Als ik twee huisjes plaats op die ene hectare, dan verdien ik een veelvoud van dat rendement op mais. En daarvoor hoef ik niet eens een hoge huur te vragen.'

Bongers ziet in de huisjes vooral een derde of vierde pijler binnen zijn gemengde bedrijf waarin hij akkerbouw met vee combineert. 'Vroeger hadden alle boeren meerdere inkomstenbronnen. Dan spreidt je risico's. De huisjes bieden ons wat dat betreft toekomstperspectief.'

Voedselbos en gemeenschappen

Hoe de natuurgehuchtjes er precies uit gaan zien, is nog vooral aan de fantasie van de boeren zelf. Bongers droomt over een voedselbos en een kleine gemeenschap van bewoners die meewerken om het landschap te beheren. Sommige boeren willen de tiny houses zelf bouwen en verhuren. Boer Peter van de Heuvel denkt dat veel van de geïnteresseerden zelf hun huisje willen bouwen: 'Dan kun je je grond verpachten. Veel tiny houses zullen *off grid* worden: zelfvoorzienend qua energieopwekking, sanitair en waterzuivering. Dan hoef je geen duur leidingwerk aan te leggen. Maar bouw je huisjes nabij het boerenerf, dan wordt leidingwerk wat minder ingewikkeld.'

Potentiële bewoonster Jeannette van Bortel maakt het allemaal niet zoveel uit, zo lang haar tiny house maar veel glas zal hebben. Ze wil overal om zich heen de bomen kunnen zien. 'Ik woon in een dorp in de buurt en zit eigenlijk altijd in mijn tuin. Ik wil gewoon graag nog meer in de natuur zijn, elke dag', zegt zij. Ze staat op de veranda van de modelwoning en voelt zich al helemaal thuis.

// Boeren gaan weer leveren waar de maatschappij om vraagt: betaalbare woningen voor jong en oud //

Momenteel legt Peel Natuurdorpen met vijf enthousiaste gemeenten (Landerd, Mill en St. Hubert, Sint Anthonis, Boekel en Uden) de laatste hand aan een pilot met 25 boeren in het noordelijk deel van de Brabantse Peel. Het moet het eerste 'kralensnoer van natuurpleis' door de Peel worden. Nu is het aan de gemeenten en provincie om toestemming te regelen voor het wonen in het buitengebied. Want tussen droom en daad staan in de Peel eigenlijk alleen nog maar wetten in de weg, geen praktische bezwaren. peelnatuurdorp.nl ←

• Potentiële bewoner Jeannette van Bortel wil niks liever dan middenin de natuur wonen.

• Door landbouwgrond om te toveren tot natuur krijgt de Peel een aantrekkelijker landschap.